

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра охорони праці та безпеки життєдіяльності

03-10-113М

Методичні вказівки

до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни
«Організація роботи служби охорони праці»
для здобувачів вищої освіти **першого (бакалаврського) рівня**
за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІ Будівництва та
архітектури
Протокол № 3 від 19.12.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Організація діяльності служби охорони праці» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Охорона праці» спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Довбенко Т. О.– Рівне : НУВГП, 2023. – 18 с.

Укладач: Довбенко Т. О., к.т.н., доцент кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності.

Відповідальний за випуск: Кухнюк О. М., к.т.н., доцент, в.о. завідувача кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Керівник групи забезпечення спеціальності Шаталов О. С.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ.....	4
2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ...	5
2.1. Вибір теми та аналіз літературних джерел	
2.2. Етапи написання курсової роботи	
2.3. Мова та стиль написання курсової роботи	
3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	9
4. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	11
Додатки	13
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	18

© Т. О. Довбенко, 2023

© НУВГП, 2023

ВСТУП

Курсова робота – вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується студентами вищих навчальних закладів протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Курсова робота є закономірним підсумком теоретичної, науково-практичної роботи студента протягом певного періоду навчання. Тому процес написання курсової роботи – важливий і відповідальний етап підготовки спеціаліста.

Мета написання курсової роботи:

- поглиблення теоретичних та практичних знань студентів з актуальних проблем роботи служби охорони праці;
- систематизація отриманих теоретичних знань з комплексу дисциплін, а саме: «Трудове право», «Правові основи цивільної безпеки», «Системи контролю небезпечних та шкідливих виробничих факторів», «Система управління охороною праці суб'єкта господарювання», «Пожежна безпека виробництва», «Державне соціальне страхування на виробництві», «Розслідування нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань» та ін.;
- розвиток умінь самостійного критичного опрацювання наукових джерел;
- формування дослідницьких умінь студентів;
- стимулювання студентів до самостійного наукового пошуку;
- розвиток вміння аналізувати передовий досвід та узагальнювати власні спостереження;
- формування вміння практичної реалізації результатів дослідження проблеми в самостійно виконаних розробках.

1. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Аналіз ефективності роботи служби охорони праці.
2. Організація роботи служби охорони праці: завдання, функції, ведення документації.
3. Планування, організації, координація робіт службою охорони праці.
4. Проведення контролю суб'єкта господарювання службою охорони праці.
5. Порядок проведення навчання (спеціального навчання) працівників службою охорони праці.
6. Актуальні питання проведення розслідування нещасних випадків за участю спеціаліста (керівника) служби охорони праці.
7. Проблеми та недоліки організації роботи служби охорони праці суб'єкта господарювання.
8. Порядок розробки та введення документації службою охорони праці суб'єкта господарювання.
9. Коло правового забезпечення служби охорони праці.
10. Управління документацією службою охорони праці суб'єкта господарювання.
11. Вдосконалення системи безпеки та гігієни праці службою охорони праці.
12. Прерогативи служби охорони праці в управлінні суб'єктом господарювання.
13. Організація управління охороною праці на мікропідприємствах (до 10 чоловік).
14. Участь служби охорони праці в управлінні ризиками.
15. Процесні підходи взаємодії служби охорони праці зі структурними підрозділами суб'єкта господарювання.
16. Аналіз умов праці фахівцями служби охорони праці.
17. Права та відповідальність працівників служби охорони праці.
18. Шляхи покращення роботи суб'єкта господарювання спеціалістами служби охорони праці.

2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

При виконанні курсової роботи необхідно дотримуватись наступного алгоритму:

1. Вибір теми.
2. Обґрунтування напрямків дослідження.
3. Вивчення питань за першоджерелами та їх аналіз.
4. Постановка мети та задач дослідження, складання плану роботи.
5. Визначення об'єкту та предмету дослідження.
6. Вибір методів дослідження.
7. Написання роботи.
8. Обговорення висновків з керівником роботи.
9. Складання бібліографічного списку літератури.
10. Оформлення роботи.

Цей порядок не є зразковим, тому його виконання залежить від побажань студента.

Оцінювання курсової роботи відбувається у вигляді відкритого захисту роботи у присутності навчальної групи.

2.1. Вибір теми та аналіз літературних джерел

Тематика курсової роботи зазвичай є частиною наукового пошуку відповідної кафедри. Проблеми наукового пошуку, відображені в курсових роботах студентів, можуть знайти своє продовження в магістерських роботах. Таким чином, забезпечується наступність науково-дослідницької діяльності студентів, послідовність засобів і форм її проведення відповідно до логіки навчального процесу.

Студенти обирають теми курсових робіт із запропонованого кафедрою списку тем, а також можуть самостійно обирати тему у межах визначеної для курсової роботи дисципліни та зазначених викладачем напрямів.

При виборі теми курсової роботи, необхідно врахувати такі аспекти:

- актуальність обраної теми у науковій літературі;

➤ наявність даних у навчальних, наукових, періодичних та інтернет джерелах;

➤ інтерес при вивченні обраного напрямку досліджень;

➤ можливість розробки практичних порад.

Після вибору теми та узгодження її з консультантом (викладачем) студент проводить аналіз літературних джерел та збір необхідних даних.

Виконання курсової роботи передбачає самостійне вивчення студентом літератури.

Вибір літератури передбачає виконання декількох важливих правил:

➤ користуватися джерелами інформації за останні п'ять років;

➤ застосовувати діючу нормативну та законодавчу базу з безпеки і охорони праці;

➤ аналізувати, в першу чергу, законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці, далі навчальні посібники та підручники, періодичні видання, наприклад науково-виробничий журнал «Охорона праці», а також провести інтернет-пошук даних;

➤ використовувати іноземні видання;

➤ орієнтування на практичний досвід студентами-заочниками.

Процес аналізу літературних джерел передбачає накопичення та обробку інформації і як кінцевий, логічно сформований продукт, включення її в структуру курсової роботи.

2.2. Етапи написання курсової роботи.

У сучасній методології прийнято виділяти такі **етапи наукового дослідження**:

1. Підготовчий етап - вибір теми і формулювання дослідницького завдання.

2. Інформаційний етап - пошук джерел та літератури, опрацювання матеріалів.

3. Аналітичний етап - інтерпретація фактів, встановлення зв'язків і залежностей між подіями і явищами.

4. Наративний етап - написання тексту роботи.

Підготовча та інформаційна стадії виконання курсової роботи, описані вище (п.1.1), порядок виконання аналітичного та наративного етапів дослідження описано нижче.

Звернення до думок, фактів, сюжетів, викладених у працях попередників, дозволяє помістити курсову роботу у контекст певної наукової дискусії, пов'язати її із ширшими темами і сюжетами. Нарешті, таким чином можна висловити критичні зауваження щодо тих авторів, з поглядами яких автор курсової роботи не погоджується. Використовувати праці інших авторів можна шляхом **цитування, перефразовування, або узагальнення.**

Нагадаємо, що перефразовуючи, узагальнюючи чи цитуючи праці інших авторів, студент передусім має на меті висловити власну позицію. Найголовніше, що при цьому слід пам'ятати – ця праця повинна бути передусім **роботою студента** і бути написаною **словами студента.**

Аналітичний етап можна розділити на 2 частини: критичний аналіз та теоретичний етап.

Критичний аналіз тексту передбачає дві основні процедури – структурний аналіз та оцінювання аргументів.

Теоретичний етап. На цьому етапі створюється власне наукове знання. Якщо попередні етапи були присвячені переважно роботі з емпіричним (фактичним, дослідним) матеріалом, то цей етап передбачає ряд логічних операцій, спрямованих на його опис, аналіз, пошук зв'язків і залежностей між подіями і явищами. Дослідник намагається осмислити і співставити наявні в його розпорядженні факти, порівняти можливі трактування цих фактів, відстежити тенденції і закономірності. На цьому етапі студент найповніше реалізує своє право на власне розуміння феномену чи методики, які є темою курсової роботи. Таке пояснення передбачає застосування певної ідеї, теорії, так званих „позаджерельних” (тобто теоретичних) знань.

Практичний етап:

2.3. Мова та стиль написання курсової роботи

Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Це відображається у всій системі мовних засобів. Науковий виклад складається головним чином із роздумів, метою яких є доведення істин, виявлених унаслідок дослідження фактів дійсності.

Для наукового тексту характерними є смислова завершеність, цілісність і пов'язаність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже тощо), заперечення (проте, тимчасом, але, тоді як, однак, аж ніяк), причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж), перехід від однієї думки до іншої (раніше ніж перейти до..., звернімося до..., розглянемо, зупинимось на..., розглянувши..., перейдемо до..., треба зупинитися на..., варто розглянути...), результат, висновок (отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, слід сказати...)

Засобами логічного зв'язку можуть виступати займенники, прикметники і дієприкметники (даний, той, такий, названий, вказаний і т. ін.).

Стиль писемної наукової мови – це *безособовий монолог*. Норми наукової комунікації суворо регламентують характер викладення наукової інформації, вимагаючи відмови від вираження своєї точки зору в чистому вигляді. Стало неписаним правилом в наукових працях замість «я» використовувати «ми» (на нашу думку..., нами доведено..., наше бачення...). Використовується також форма викладу від третьої особи (автор вважає...).

3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Основними складовими композиційної структури курсової роботи є такі:

- титульний лист (Додаток 1);
- зміст;
- вступ;
- розділи основної частини;
- висновки і пропозиції;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо вони є).

Структура роботи передбачає: вступ, основну частину, що складається із кількох розділів (кожен розділ супроводжується висновками) та заключною частиною (загальні висновки, заходи, список використаної літератури).

Вступ. Завдання вступної частини – представити тему роботи та аргументувати її вибір, пояснити, актуальність проблеми тощо. Необхідно подати огляд літературних джерел, на які опирався автор курсової роботи. У вступі бажано описати методи, які використовувалися у процесі виконання роботи, а також пояснити принципи структурної побудови праці. Вступ курсової роботи повинен складатися з таких елементів: *актуальність теми, мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження головна думка курсової роботи.*

Об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію. **Предмет** – це те, що знаходиться в межах об'єкту. При цьому об'єкт та предмет дослідження як категорії наукового процесу повинні співвідноситись між собою як загальне та часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка служить предметом дослідження. Предмет дослідження визначає тему курсової роботи та обов'язково знаходить своє відображення у назві теми курсової роботи.

Таким чином, у вступі:

- обґрунтовується актуальність теми, її наукове і практичне значення;

- аргументується вибір предмета того чи іншого аспекту дослідження;
- дається коротка характеристика джерел, аналітичний огляд літератури, що стосується проблеми;
- формулюються мета та завдання дослідження;
- вказуються методи й способи вирішення поставлених завдань (аналіз документів, наукових видань тощо);
- формулюються положення, які відображають думку автора або виносяться на захист.

Мета курсової роботи повинна бути тісно пов'язана з її назвою. На основі сформульованої мети студент має визначити основні завдання, які необхідно розв'язати у процесі виконання курсової роботи. Завдання повинні конкретизувати основну мету роботи, а їх визначення пов'язано з назвами основних розділів.

Основна частина роботи. Основна частина роботи (розділи) повинна переконливо довести та проілюструвати головну думку автора. В розділах основної частини курсової роботи ретельно досліджується й аналізується матеріал, який безпосередньо стосується теми та відповідних розділів. Зміст розділів основної частини повинен точно відповідати темі курсової роботи і повністю її розкривати. Ці розділи повинні показати вміння студента стисло, логічно і аргументовано викладати матеріал.

Наприкінці кожного розділу, як правило, формулюються короткі узагальнюючі висновки, що не виділяються в самостійний пункт.

Заклучна частина (висновки). Висновки - це синтез накопиченої в основній частині дослідної інформації, що є послідовно, логічно обґрунтованим викладом отриманих результатів та їх співвідношення з загальною метою і конкретними задачами, які поставлені та визначені у вступі. У висновках підводиться підсумок виконаної роботи, узагальнення відповідно до поставлених завдань, виділяється новизна роботи тощо.

Список використаної літератури (Додаток 1). Список використаної літератури повинен бути оформлений відповідно до

ДСТУ 8302:2015. Нумерація списку

використаної літератури наскрізна. Література, яка включається до такого списку, або інше джерело повинно мати відображення у тексті курсової роботи. Не слід включати до бібліографічного списку ті джерела, на які немає посилань у роботі і які фактично не були використані.

4. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Ретельно відредагований оригінал курсової роботи повинен бути віддрукований на папері формату А4(210×297 мм). При цьому слід дотримуватися таких вимог:

- шрифт – Arial або Times New Roman;
- розмір шрифту – 14 кегль;
- інтервал між рядками – одинарний;
- абзац – 10 мм (абзацні відступи повинні бути однаковими у всьому тексті);
- поля: ліве – 30 мм, верхнє, нижнє – 20 мм, праве – 15 мм;

Титульна сторінка – це перша сторінка роботи і на ній номер сторінки не ставиться. Зразок оформлення у *Додатку 2*.

Нумерація сторінок має бути наскрізною, тобто усі сторінки роботи, нумеруються від титульної до останньої сторінки без пропусків та повторів. Першою сторінкою вважається титульна і на ній номер не ставиться. Номер сторінки проставляється арабськими цифрами посередині сторінки знизу без крапки в кінці.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти слід нумерувати арабськими цифрами. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. У кінці заголовків розділів, підрозділів крапки не ставляться. Переноси в заголовках не допускаються.

Посилання на літературу варто оформляти у такий спосіб: писати [1; 2; 4], а не [1;2;4]. Номер джерела та номер сторінки розділяються комою з пробілом, номер джерела – крапкою з комою, напр.: [4], [5, С. 123], [6; 10]. У реченні крапка ставиться після дужок посилань.

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) слід розміщувати в оригіналі безпосередньо після тексту, де є на нього посилання. Нумерація ілюстрацій може бути наскрізною або в межах розділу чи підрозділу. Ілюстрація починається словом «Рис.», яке разом з назвою розміщують після пояснювальних даних, наприклад, «Рис. 3.1. Блок-схема системи управління охороною праці».

Слово «Таблиця» ставиться з правого боку над таблицею. В другому рядку по середині розміщують заголовок таблиці. Нумерація таблиць може бути наскрізною або в межах розділу чи підрозділу. Якщо таблиця продовжується на наступній сторінці, то пишуть: «продовження табл. 2», а якщо таблиця без номера, то пишеться «продовження таблиці».

Додаток 1

**Приклади оформлення списку літератури згідно
ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Книги
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. 2. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	1. Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. 2. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.

Багатотомне видання	1. Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. 2. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Інфузорії. Вып. 1. Сукторії (<i>Ciliophora, Suctorea</i>) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	1. Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. 2. Брігхем Є. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	1. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. 2. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.
Статті з продовжуючих та періодичних видань	1. Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка.</i>

	<p>2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>2. Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>3. Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>4. Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>
	Електронні ресурси
Книги	<p>Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).</p>
Законодавчі документи	<p>1. Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/131518 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	<p>1. Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення:</p>

	<p>12.10.2017).</p> <p>2. Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>3. Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Сторінки з веб-сайтів	<p>Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).</p>

Додаток 2

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури

*Кафедра охорони праці та
безпеки життєдіяльності*

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

«Організація роботи служби охорони праці»

на тему:

«Організація роботи служби охорони праці:
завдання, функції, ведення документації»

Студента _____
курсу _____ форми
навчання _____
ПІБ _____
Науковий
керівник _____

(науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

Робота захищена “ ____ ” _____ 20__ року з оцінкою “ ____ ”

Рівне 20_

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці : монографія: LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
2. ДСТУ-П ОHSAS 18001:2010 «Системи управління безпекою та гігієною праці».
3. Міжнародний стандарт ISO 45001:2018 Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use. Системи управління професійною безпекою та здоров'ям. Вимоги та настанови до застосування.
4. ДСТУ 2293-2014 – національний стандарт України з охорони праці. Терміни та визначення основних понять. Occupational safety and health. Terms and definitions of fundamental conceptions. Чинний від 01 травня 2015 року.
5. Закон України «Про охорону праці». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 49. С. 668.
6. ISO 26000 «Guidance on social responsibility», International Organization for Standardization, November 2010.